

Journal of Social Sciences Innovations (JSSI)

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 - พฤษภาคม - มิถุนายน 2568

Vol.2 No.3 - May - June 2025

ISSN : 3057-0948 (Online)

สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาด้านเทคโนโลยี เลขที่ 1 ม.12 ต.เหล่าช้างคำ อ.โพธาราม จ.หนองคาย
DR Ket Institute of Academic Development and Promotion 1 M.12 Laothangsham Sub-district, Phongsavai District,
Nong Khai Province, 43120, Thailand. Tel.: +6656986350

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

Journal of Social Sciences Innovations

ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2568)

Vol 2 No.3 (May - June 2025)

ISSN : 3057-0948 (Online)

_ ***** _

📖 วัตถุประสงค์

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ (Journal of Social Sciences Innovations) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่องค์ความรู้ งานวิจัย และบทความวิชาการที่มุ่งเน้น “นวัตกรรม” ในมิติของสังคมศาสตร์ ทั้งในเชิงแนวคิด ทฤษฎี วิธีวิจัย นโยบาย และการประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมร่วมสมัย โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. นวัตกรรมทางสังคม (Social Innovation) การพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ความเหลื่อมล้ำ คุณภาพชีวิต ความยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาสังคมอย่างมีส่วนร่วม

2. การเมือง การปกครอง และนโยบายสาธารณะเชิงนวัตกรรม (Politics, Governance, and Innovative Public Policy) การเมืองการปกครองร่วมสมัย การกระจายอำนาจ การบริหารภาครัฐแนวใหม่ นโยบายสาธารณะ นโยบายเชิงนวัตกรรม และธรรมาภิบาล

3. การบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม (Public Administration and Management of Public, Private, and Civil Society Sectors) การบริหารองค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management / New Public Service) และการบริหารเชิงเครือข่าย

4. เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Economy, Society, and Sustainable Development) เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

5. การศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาทุนมนุษย์ (Education, Learning Innovation, and Human Capital Development) นโยบายการศึกษา การบริหารการศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาครู ผู้บริหาร และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. กฎหมาย สังคม และความยุติธรรม (Law, Society, and Justice) กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม กฎหมายกับเทคโนโลยี และการคุ้มครองสิทธิในสังคมร่วมสมัย

7. วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และสังคมร่วมสมัย (Culture, Identity, and Contemporary Society) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ทางสังคม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม สื่อ วาทกรรม และสังคมดิจิทัล

8. เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และสังคมศาสตร์ (Digital Technology, Artificial Intelligence, and Social Sciences) ผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ต่อสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย และพฤติกรรมมนุษย์

9. การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ (Interdisciplinary Research in Social Sciences) งานวิจัยที่บูรณาการศาสตร์ด้านสังคมศาสตร์กับศาสตร์อื่น เช่น มนุษยศาสตร์ นิติศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

10. บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์เชิงนวัตกรรม (Academic Articles, Research Articles, and Innovative Review Articles) ครอบคลุมบทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทความวิเคราะห์เชิงนโยบายหรือเชิงแนวคิดที่มีคุณค่าทางวิชาการและสังคม

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทักษะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทักษะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดีออกเตอร์เกซ เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลเหล่าต่างคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 43120 โทร 061-0186156, 042-650099

Email: socialscienceinnovation.12@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=683892851318394&set=a.683893031318376>

Website: <https://iadp-institute.org/index.html>

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

E-mail: Somchai.dam@mcu.ac.th

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษฎา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: รัฐศาสตร์และการเมืองการปกครอง, การบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ, กฎหมาย สังคม และกระบวนการยุติธรรม, นวัตกรรมสังคมและการพัฒนาชุมชน, การศึกษา และการพัฒนาภาวะผู้นำ, การวิจัยทางสังคมศาสตร์และสหวิทยาการ, การพัฒนาองค์ความรู้ และการจัดการวารสารวิชาการ

E-mail: ketsada.iadp@gmail.com

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการส่วนนวัตกรรมทางสังคม

รองศาสตราจารย์ ดร.คิต วรुณดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: การจัดการเชิงนวัตกรรม, การพัฒนากลยุทธ์องค์กร, การจัดการแบบมีส่วนร่วม, การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการ, การจัดการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

E-mail: dr.kidvarundee@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการเมือง การปกครอง และนโยบายสาธารณะเชิงนวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความเชี่ยวชาญ: รัฐศาสตร์และการเมืองการปกครอง, นโยบายสาธารณะและการบริหารรัฐกิจ, การปกครองท้องถิ่นและการพัฒนาพื้นที่, ประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม และภาคประชาสังคม, การวิจัยทางสังคมศาสตร์และการวิเคราะห์เชิงนโยบาย, จริยธรรมทางการเมืองและความรับผิดชอบสาธารณะ

E-mail: winit.phacharuen@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ความเชี่ยวชาญ: การบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ, การจัดการภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม, นโยบายสาธารณะและการพัฒนาองค์กร, การปกครองท้องถิ่นและการพัฒนาพื้นที่, การจัดการทรัพยากรมนุษย์และภาวะผู้นำองค์กร, การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ

E-mail: sompong.ke@rmutsb.ac.th

บรรณาธิการส่วนเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: เศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน, เศรษฐกิจสังคมและความเป็นธรรมทางสังคม, การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น, นโยบายสาธารณะด้านเศรษฐกิจและสังคม, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมแห่งการเรียนรู้, การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านเศรษฐกิจและสังคม

E-mail: kanjira9@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาทุนมนุษย์

ผศ. ดร.เชวงศักดิ์ พฤกษ์เทเวศ

วิทยาลัยพิษณุพนธ์

ความเชี่ยวชาญ: การสร้างนวัตกรรมการบริหาร, การใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการด้วยข้อมูล, การพัฒนาคุณภาพและความยั่งยืน

E-mail: chawengsak@gmail.com

บรรณาธิการส่วนกฎหมาย สังคม และความยุติธรรม

ดร.เด่นคุณ ธรรมนิตย์ชยุต

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ความเชี่ยวชาญ: กฎหมายกับสังคม, กระบวนการยุติธรรมและความยุติธรรมทางสังคม, กฎหมายมหาชนและสิทธิมนุษยชน, กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาเชิงสังคม, กฎหมายเทคโนโลยี และสังคมดิจิทัล, นโยบายกฎหมายและการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม, การวิจัยทางนิติศาสตร์และสหวิทยาการ

E-mail: denkhun.thummanitchayuth@gmail.com

บรรณาธิการส่วนวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และสังคมร่วมสมัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควิทย์ ภูมิพงศ์ชศร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ความเชี่ยวชาญ: วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, อัตลักษณ์ทางสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม, สื่อ วาทกรรม และการสื่อสารในสังคมร่วมสมัย, สังคมดิจิทัลและวัฒนธรรมออนไลน์, วัฒนธรรม ท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชน, สังคมร่วมสมัยกับประเด็นทางสังคมใหม่, การวิจัยทางวัฒนธรรมศึกษาและสหวิทยาการ

E-mail: eitsthailand64@gmail.com

บรรณาธิการส่วนเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และสังคมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: เทคโนโลยีดิจิทัลกับสังคมศาสตร์, ปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับสังคมและนโยบายสาธารณะ, สังคมดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, การวิเคราะห์ข้อมูลและการวิจัยเชิงดิจิทัลด้านสังคมศาสตร์, นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน, จริยธรรม กฎหมาย และธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีและ AI, การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและสังคมศาสตร์

E-mail: w.paisarn@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, การวิจัยเชิงนโยบายและการพัฒนาพื้นที่, การวิจัยเชิงประยุกต์และนวัตกรรมทางสังคม, การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และการบูรณาการองค์ความรู้, จริยธรรมการวิจัยและมาตรฐานวิชาการ, การพัฒนาและบริหารจัดการงานวิจัย

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

บรรณาธิการส่วนบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์เชิงนวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: การพัฒนาบทความวิชาการและบทความวิจัย, บทความปริทัศน์และการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงนวัตกรรม, มาตรฐานการประเมินและกระบวนการพิจารณาบทความ, ระเบียบวิธีวิจัยและการนำเสนอผลการวิจัย, จริยธรรมการวิจัยและการป้องกันการคัดลอกผลงาน, นวัตกรรมการสื่อสารทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้, การบริหารจัดการวารสารและการพัฒนาคุณภาพสิ่งพิมพ์วิชาการ

E-mail: dr.piyatida@gmail.com

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

อาจารย์ สุปัตรา สันติรุ่งโรจน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

E-mail: supattra.tinn@gmail.com

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

วรรณภา นุปผาโสภา

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

E-mail: ketsada.iadp@gmail.com

ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

ศุภมงคล ศรีพิกุล

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดีออกเตอร์เกษ

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมการศึกษาศาสตร์ เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2568 มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 4 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 1 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง วารสารกำลังพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมการศึกษาศาสตร์ ขอขอบคุณผู้สนับสนุนบทความท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ค)
การวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา	1-13
THE ANALYSIS OF THE CULTURAL ADAPTATION METHODS OF HUMAN RESOURCES WORKING IN THE CHACHOENGSAO PROVINCE AREA ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี และ ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์	
บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม	14-22
THE ROLE OF POLICE OFFICERS IN CONTROLLING AND SUPPRESSING CRIME ชยุต มารยาทตร์	
บทบาทของชุมชนในการสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	23-33
THE ROLE OF COMMUNITIES IN BUILDING SOCIAL CAPITAL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT สุกิจ ชัยมุสิก	
การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคม: ผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดีย	34-44
THE PSYCHOLOGY OF SOCIAL RELATIONSHIPS: THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA ADDICTION พระครูสุทธิเมธาวังษ์	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	45-68

การวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา*

THE ANALYSIS OF THE CULTURAL ADAPTATION METHODS OF HUMAN RESOURCES WORKING IN THE CHACHOENGSAO PROVINCE AREA

ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี¹ และ ปรีดาพร อารักษ์สมบุญ²

Nuttapol Buapliansee¹ and Preedaporn Arruksomboon²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

¹⁻²Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

Corresponding Author's Email: grspong@gmail.com

วันที่รับบทความ : 25 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 30 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 30 มิถุนายน 2568

Received 25 June 2025; Revised 30 June 2025; Accepted 30 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 2) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ แรงงานต่างชาติ (กัมพูชา, เมียนมาร์ และลาว) จำนวนสัญชาติละ 4 คน รวม 12 คน ผู้จัดการและผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลบรรยายเชิงพรรณนา

Citation:

* ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี และ ปรีดาพร อารักษ์สมบุญ. (2568). การวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(3), 1-13.

Nuttapol Buapliansee and Preedaporn Arruksomboon. (2025). The Analysis of the Cultural Adaptation Methods of Human Resources Working in the Chachoengsao Province Area. Journal of Social Sciences Innovations, 2(3), 1-13.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.10>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิจัยพบว่าแรงงานต่างชาติในจังหวัดฉะเชิงเทราสามารถปรับตัวทางวัฒนธรรมได้ดีตามแนวคิดความฉลาดทางวัฒนธรรม (CQ) ทั้ง 4 มิติ โดยมีการรับรู้ความแตกต่างและเปิดใจเรียนรู้วัฒนธรรมไทย มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ช่วยให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและปรับตัวอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถปรับพฤติกรรมและวิธีการสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทของผู้ร่วมงานจากต่างวัฒนธรรม ส่งผลให้การทำงานในสภาพแวดล้อมพหุวัฒนธรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ 2) แนวทางพัฒนาและสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมุ่งเน้นการจัดอบรม CQ ครบทั้ง 4 มิติ ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกิจกรรมชุมชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในองค์กรเพื่อเพิ่มความเข้าใจและการยอมรับความหลากหลาย รวมทั้งสนับสนุนเทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ให้แรงงานต่างชาติเรียนรู้วัฒนธรรมได้ง่ายและต่อเนื่อง

คำสำคัญ การปรับตัว, วัฒนธรรม, ทรัพยากรมนุษย์

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to analyze the cultural adaptation strategies of human resources from diverse cultural backgrounds in Chachoengsao Province, and 2) to propose guidelines for developing and supporting cultural adaptation among human resources in this area. The key informants included 12 foreign workers (4 each from Cambodia, Myanmar, and Laos), as well as 8 managers and related executives, making a total of 20 participants working in Chachoengsao Province, selected through purposive sampling. The research tools consisted of semi-structured interviews and focus group discussions, with data analyzed using descriptive qualitative methods.

The research findings revealed that: 1) Foreign workers in Chachoengsao Province were able to adapt well culturally in accordance with the four dimensions of Cultural Intelligence (CQ). They demonstrated awareness of cultural differences and an open-minded attitude toward learning Thai culture.

In addition, they possessed knowledge and understanding of Thai culture and local cultural practices, which enabled them to work appropriately with others. They also showed strong motivation for self-development and continuous adaptation, and were able to adjust their behaviors and communication styles to suit the context of coworkers from different cultural backgrounds. As a result, working in a multicultural environment became smooth and effective. 2) Guidelines for developing and supporting cultural adaptation in Chachoengsao Province should emphasize CQ training covering all four dimensions, along with promoting learning about local culture through community activities. It is also important to establish cooperative networks among organizations to exchange good practices and to organize internal cultural exchange activities to enhance understanding and acceptance of diversity. Furthermore, the use of technology or online platforms should be supported to enable foreign workers to learn about culture conveniently and continuously.

Keywords: Adaptation, Cultural, Human Resources

บทนำ

จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอย่างมาก เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลไทยส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ และเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ที่มุ่งหวังให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและนวัตกรรมในภูมิภาค และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) การลงทุนจากต่างประเทศและการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่นี้ส่งผลให้จังหวัดฉะเชิงเทรามีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง เนื่องจากมีแรงงานทั้งไทยและต่างชาติเข้ามาทำงานในพื้นที่เดียวกัน การผสมผสานวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเช่นนี้ สร้างความท้าทายให้กับองค์กรและผู้บริหารในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2565)

ความท้าทายที่เกิดจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมในองค์การสามารถนำไปสู่ปัญหาหลายด้าน จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ Hofstede, (2020); Ting-Toomey (2021); Ang (2021) พบว่า มีปัญหาในด้านความเข้าใจผิดในการสื่อสาร ความขัดแย้งในที่ทำงาน และการลดลงของประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นต้น การศึกษาว่าทรัพยากรมนุษย์ที่ปฏิบัติงานในธุรกิจต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรามีการปรับตัวอย่างไรในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงเป็น สิ่งสำคัญ เพื่อให้องค์การสามารถพัฒนากลยุทธ์ในการสนับสนุนพนักงานให้ปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Thomas, 2021; Gudykunst, 2022; Bhagat, 2024) ฉะนั้นการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Pellegrini & Scandura, 2022; Harris & Moran, 2023; Graham & Cummings, 2024) การอ้างอิงนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการปรับตัวทางวัฒนธรรมในองค์การ และวิธีการที่ทรัพยากรมนุษย์สามารถใช้เพื่อจัดการกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเพิ่มความสำเร็จขององค์การในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายได้อย่างเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

การศึกษาสภาพปัญหาเบื้องต้นในประเด็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ปัญหาหลักที่ค้นพบ เกิดจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการปฏิสัมพันธ์ ประเด็นต่อมาคือ ความขัดแย้งและการจัดการ อีกประเด็นที่สำคัญคือการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่บางองค์การในจังหวัดฉะเชิงเทรายังขาดแคลนทรัพยากรในการฝึกอบรมหรือมีการฝึกอบรมที่ไม่ครอบคลุมความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ และประเด็นสุดท้ายคือการสนับสนุนจากผู้บริหาร ซึ่งความสำเร็จในการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากผู้บริหาร ฉะนั้นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้จะเป็นกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ที่ปฏิบัติงานในสายงานธุรกิจในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราที่มาจากหลากหลายสัญชาติ โดยอ้างอิงจากข้อมูลของสำนักงานจัดหางานจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2567 พบว่า มีจำนวนประมาณ 20,000-30,000 คน โดยจำนวนของแรงงานจากประเทศกัมพูชา, เมียนมาร์, และลาว มีจำนวนมากที่สุดตามลำดับ (สำนักงานจัดหางานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2567)

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้เห็นว่าความสามารถในการปรับตัวของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์การ โดยการวิจัยนี้มุ่งเน้นที่จะค้นหาวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการกับความท้าทายที่เกิดจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งจะสามารถช่วยให้พนักงานปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วย

เสริมสร้างความสามารถขององค์กรในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงานและผู้ร่วมงานจากหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีความฉลาดทางวัฒนธรรม (Cultural Intelligence Theory) โดยผู้เสนอทฤษฎี คือ David Livermore (2022) และ Christopher Earley (2003) ซึ่งแนวคิดหลักเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางวัฒนธรรม (CQ) เป็นความสามารถในการปรับตัวและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม CQ ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ การรับรู้วัฒนธรรม, ความรู้ทางวัฒนธรรม, ความมุ่งมั่นในการปรับตัว และพฤติกรรมทางวัฒนธรรม การใช้งานทฤษฎีนี้ช่วยวิเคราะห์วิธีการที่ทรัพยากรมนุษย์ปรับตัวต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มความฉลาดทางวัฒนธรรม (Livermore, 2022)

2. ทฤษฎีการปรับตัวทางวัฒนธรรม (Cultural Adaptation Theory) โดยผู้เสนอทฤษฎี คือ Sverre Lysgaard (1955) ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ U-shaped Curve Theory และทฤษฎี W-Curve ของ Gullahorn และ Gullahorn (1963) ซึ่งแนวคิดหลักเป็นการศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอารมณ์และพฤติกรรมในช่วงเวลา ทฤษฎีนี้ช่วยในการทำความเข้าใจว่าพนักงานสามารถปรับตัวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างไร การใช้งานทฤษฎีนี้ช่วยในการศึกษาขั้นตอนการปรับตัวของพนักงานและการประเมินประสิทธิภาพของกลยุทธ์การสนับสนุน (Lysgaard, 2021)

3. ทฤษฎีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity Theory) โดยผู้เสนอทฤษฎี คือ Hofstede's (2020) ซึ่งแนวคิดหลักเป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างทางวัฒนธรรมในองค์การผ่านมิติของวัฒนธรรมที่แตกต่าง เช่น ความเป็นรายบุคคล, ความเป็นกลุ่ม, ความ

หลากหลายของอำนาจ และความไม่แน่นอน ทฤษฎีนี้ช่วยวิเคราะห์วิธีการที่พนักงานจากวัฒนธรรมต่าง ๆ การปรับตัวและทำงานร่วมกันในองค์กร (Hofstede, 2020)

การใช้ทฤษฎีเหล่านี้ในการวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่ปฏิบัติงานในจังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการปรับตัวและพัฒนาแนวทางในการจัดการกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นการศึกษาลึกซึ้งเกี่ยวกับประสบการณ์และการปรับตัวของทรัพยากรมนุษย์ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ แรงงานต่างชาติที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วยแรงงานจากกัมพูชา, เมียนมาร์ และลาว จำนวน 30,000 คน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2567) และ**กลุ่มตัวอย่าง**ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย แรงงานต่างชาติ (กัมพูชา, เมียนมาร์ และลาว) จำนวนสี่ชาติละ 4 คน รวม 12 คน ผู้จัดการและผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 20 คน ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ประกอบด้วย แรงงานต่างชาติ (กัมพูชา, เมียนมาร์ และลาว) แต่ละกลุ่มมีสมาชิกสี่ชาติละ 5 คน จำนวน 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 15 คน

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1. **เกณฑ์การคัดเข้า** เป็นแรงงานต่างชาติ ที่มีสัญชาติกัมพูชา เมียนมาร์ และลาว และเป็นผู้จัดการหรือผู้บริหารที่มีธุรกิจและมีแรงงานต่างชาติปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยจะต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และสามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

2. **เกณฑ์การคัดออก** อาสาสมัครมีปัญหาด้านสุขภาพหรือประสบอุบัติเหตุ (ฉุกเฉิน) หรือเหตุอื่นใด ที่ทำให้อาสาสมัครไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยกำหนดได้

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย

ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าเพื่อเตรียมการก่อนการสัมภาษณ์ โดยในแบบสัมภาษณ์จะประกอบด้วยชุดคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยทำการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยและสร้างแนวคำถามจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีข้อคำถามในการสำรวจประสิทธิภาพการปรับตัวทางวัฒนธรรมของพนักงาน เพื่อทำความเข้าใจวิธีการที่พนักงานใช้ในการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม และทำการพัฒนาแนวคำถามการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการทดลองสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์และด้านวัฒนธรรม จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมในการนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการทบทวนวรรณกรรม ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่ออินเทอร์เน็ต 2) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ พร้อมทั้งส่งแบบสัมภาษณ์ให้แต่ละท่านล่วงหน้า และ 3) การสนทนากลุ่ม โดยดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการขอเรียนเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม นัดหมายวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่ม จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการสนทนากลุ่ม ทำการถอดเทปบันทึกการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ผลการวิจัย ขั้นที่ 2 นำข้อมูลสาระสำคัญที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคน ทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์และสรุปผลข้อค้นพบในการวิจัย ขั้นที่ 3 นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากขั้นที่ 1 และ 2 มาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา และขั้นที่ 4 นำผลที่ได้จาก ขั้นที่ 1-3 มาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า และทำการสรุปผลงานและเรียบเรียงรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีดังนี้

1. วิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎี CQ มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยใน 4 มิติ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวคิดทฤษฎีที่สามารถช่วยจัดการและช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นแรงงานต่างชาติสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จขององค์กรได้ในระดับสากล โดยมีข้อค้นพบในการวิจัยในแต่ละมิติ ดังนี้

มิติที่ 1 การรับรู้ทางวัฒนธรรม (CQ-Meta) พบว่า แรงงานต่างชาติที่ปฏิบัติงานในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการรับรู้ในความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถปรับตัวได้ดีภายใต้สถานการณ์และบริบทประเภทของธุรกิจที่ปฏิบัติงานอยู่ พวกเขามีการวิเคราะห์สถานการณ์ล่วงหน้าเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมใหม่ ๆ เช่น การเปิดใจรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในประเทศไทย ซึ่งช่วยให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นจากวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น

มิติที่ 2 ความรู้ทางวัฒนธรรม (CQ-Cognition) พบว่า แรงงานต่างชาติที่ปฏิบัติงานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีความรู้และความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมในประเทศไทย รวมถึงวัฒนธรรมประจำถิ่นของจังหวัดฉะเชิงเทรา จะสามารถปรับตัวได้ดีกว่าในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกับคนจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย

มิติที่ 3 ความมุ่งมั่นในการปรับตัว (CQ-Motivation) พบว่า แรงงานต่างชาติที่ปฏิบัติงานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นสูงในการเรียนรู้และปรับตัวในสภาพแวดล้อมวัฒนธรรมที่แตกต่างมีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จมากขึ้น นอกจากนี้ความมุ่งมั่นในการปรับตัวยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงานและส่งเสริมการทำงานร่วมกันในทีม

มิติที่ 4 พฤติกรรมทางวัฒนธรรม (CQ-Behavior) พบว่า แรงงานต่างชาติที่ปฏิบัติงานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการแสดงออกตามบริบทของวัฒนธรรมที่แตกต่างสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับวิธีการสื่อสาร และการแสดงออกสอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้ร่วมงานจากต่างวัฒนธรรม

2. นำเสนอแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

2.1 จัดฝึกอบรมความฉลาดทางวัฒนธรรม โดยจัดฝึกอบรมที่ครอบคลุมทั้ง 4 มิติของความฉลาดทางวัฒนธรรม (CQ) เพื่อให้แรงงานต่างชาติมีความพร้อมในการทำงานกับวัฒนธรรมที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ส่งเสริมการเรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยจัดโปรแกรมให้แรงงานต่างชาติได้ศึกษาและทำความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดฉะเชิงเทรา เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรในพื้นที่ โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรหรือธุรกิจอื่น ๆ ในพื้นที่ที่เผชิญกับความท้าทายทางวัฒนธรรมเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติที่ดี

2.4 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในองค์กร โดยจัดกิจกรรมภายในองค์กร เช่น วันวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนอาหารประจำชาติ หรือการแสดงทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและยอมรับในความหลากหลาย

2.5 สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้วัฒนธรรม โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปพลิเคชันเพื่อให้แรงงานต่างชาติสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมได้อย่างสะดวก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่นำเสนอ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราใช้วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีความฉลาดทางวัฒนธรรม ของ David Livermore (2022) และ Christopher Earley (2003) โดยแสดงออกใน 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) การรับรู้ทางวัฒนธรรม แรงงานต่างชาติมีการรับรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถวางแผนและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตอบสนองต่อบริบททางวัฒนธรรมใหม่ ๆ ได้ 2) ความรู้ทางวัฒนธรรม แรงงานที่มีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดฉะเชิงเทราสามารถปรับตัวได้ดีกว่า 3) ความมุ่งมั่นในการปรับตัว แรงงานที่มีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นสูงในการเรียนรู้และปรับตัวมีแนวโน้มที่จะประสบ

ความสำเร็จมากขึ้น และ 4) พฤติกรรมทางวัฒนธรรม แรงงานที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการแสดงออกตามบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Livermore (2022) ที่เสนอว่า ความฉลาดทาง วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

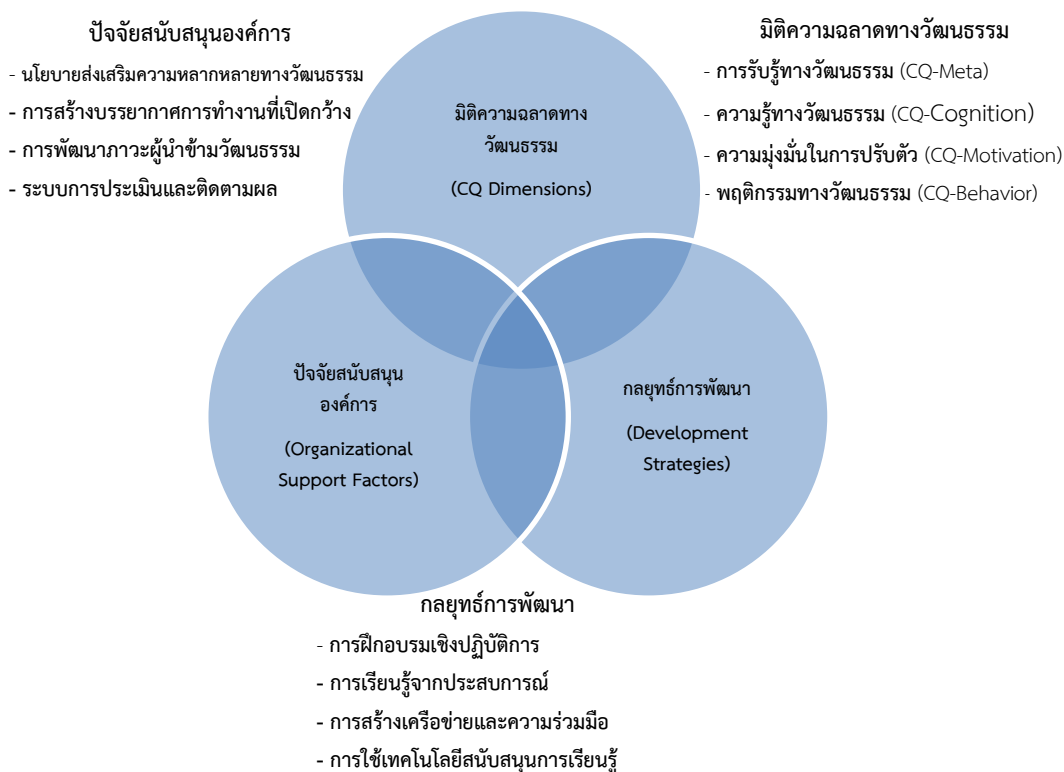
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการปรับตัวทาง วัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา แนวทางที่นำเสนอในผลการวิจัย สอดคล้องกับหลายทฤษฎีที่กล่าวถึง ประกอบด้วย การจัดฝึกอบรมความฉลาดทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับทฤษฎีความฉลาดทางวัฒนธรรม ของ Livermore (2022) ที่เน้นการพัฒนาทักษะใน 4 มิติของ CQ การสร้างบรรยากาศการ ทำงานที่ส่งเสริมการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการ จัดการความขัดแย้งทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการความขัดแย้งของ Thomas และ Kilmann (2021) ที่เสนอกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการจัดการความขัดแย้ง การพัฒนาโปรแกรมที่ เลี้ยงข้ามวัฒนธรรมและการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในองค์กรสอดคล้องกับทฤษฎี การปรับตัวทางวัฒนธรรมของ Lysgaard (1955) และ Gullahorn และ Gullahorn (1963) ที่ เน้นกระบวนการปรับตัวผ่านช่วงเวลาและประสบการณ์ การสนับสนุนการฝึกอบรมผู้นำใน องค์กรเกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับทฤษฎีความ หลากหลายทางวัฒนธรรมของ Hofstede (2020) ที่เน้นการเข้าใจมิติของวัฒนธรรม

โดยสรุป ผลการวิจัยและแนวทางที่นำเสนอมีความสอดคล้องกับทฤษฎีต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีความฉลาดทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแกนหลักในการวิเคราะห์และเสนอ แนวทางการพัฒนาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอเสนอ “โมเดลการพัฒนาความฉลาดทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการสำหรับ ทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยที่แสดง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสาม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความฉลาดทางวัฒนธรรม ของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดฉะเชิงเทราอย่างเป็นระบบ โดยการทำงานของโมเดลด้านมิติ ความฉลาดทางวัฒนธรรม เป็นพื้นฐานสำคัญที่ต้องพัฒนาในตัวบุคลากรซึ่งเป็นแรงงานต่างชาติ

ด้านกลยุทธ์การพัฒนา เป็นวิธีการที่ใช้ในการพัฒนามิติความฉลาดทางวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้าน และด้านปัจจัยสนับสนุนองค์กร เป็นสภาพแวดล้อมและการสนับสนุนจากองค์กรที่ช่วยเสริมสร้างและรักษาระดับความฉลาดทางวัฒนธรรม ซึ่งโมเดลนี้จะเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล (มิติความฉลาดทางวัฒนธรรม) และปัจจัยภายนอก (กลยุทธ์การพัฒนาและการสนับสนุนจากองค์กร) เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูงจากการมีแรงงานทั้งไทยและต่างชาติ ผลงานวิจัยพบว่า การปรับตัวทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานและความพึงพอใจในงาน โดยมีปัจจัยที่ส่งผลได้แก่ การรับรู้ทางวัฒนธรรม ความรู้ทางวัฒนธรรม ความมุ่งมั่นในการปรับตัว และพฤติกรรมทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพในการปรับตัวทางวัฒนธรรม

2) ควรสำรวจผลกระทบของการสนับสนุนจากผู้บริหารต่อการปรับตัวของพนักงานในองค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป จากประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัยที่สำคัญ ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิภาพของแรงงานต่างชาติในการปรับตัวในองค์กรที่มีความหลากหลาย และควรพิจารณาการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้และการปรับตัวทางวัฒนธรรมในที่ทำงาน ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนากลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะช่วยให้พนักงานสามารถปรับตัวและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2566).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566-2570). กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2565). *รายงานประจำปี 2565: เขตพัฒนาพิเศษ*

ภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC). กรุงเทพฯ: สำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.

สำนักงานจัดหางานจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2567). *รายงานสถานการณ์แรงงานต่างชาติในจังหวัด*

ฉะเชิงเทรา. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานจัดหางานจังหวัด.

Ang, S., Van Dyne, L., & Rockstuhl, T. (2021). Cultural Intelligence: Origins,

Conceptualization, Evolution, and Methodological Diversity. *Group &*

Organization Management, 46(3), 309-339.

Bhagat, R. S., & Steers, R. M. (2024). *Managing Intercultural Relations in the*

Global Workforce. Cambridge University Press.

Earley, P. C., & Ang, S. (2003). *Cultural Intelligence: Individual Interactions*

Across Cultures. Stanford University Press.

- Graham, J. L., & Cummings, L. L. (2024). *Cross-Cultural Management: Insights and Applications*. Palgrave Macmillan.
- Gudykunst, W. B. (2022). *Bridging Differences: Effective Intergroup Communication*. SAGE Publications.
- Gullahorn, J. T., & Gullahorn, J. E. (1963). The W-Curve of Adjustment. *Journal of Social Issues*, 19(3), 33-47.
- Harris, P. R., & Moran, R. T. (2023). *Managing Cultural Diversity: Theory and Practice*. SAGE Publications.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2020). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. McGraw-Hill Education.
- Livermore, D. (2022). *Leading with Cultural Intelligence: The Real Secret to Success*. AMACOM.
- Lysgaard, S. (1955). Adjustment During Overseas: An U-Curve. *Sociometry*, 23(1), 44-50.
- Pellegrini, E. K., & Scandura, T. A. (2022). *Managing Cultural Diversity in Organizations: A Comprehensive Guide*. Routledge.
- Thomas, D. C., & Inkson, K. (2021). *Cultural Intelligence: Living and Working Globally*. Berrett-Koehler Publishers.
- Ting-Toomey, S., & Oetzel, J. G. (2021). *Managing Intercultural Conflict Effectively*. SAGE

บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม*

THE ROLE OF POLICE OFFICERS IN CONTROLLING AND SUPPRESSING CRIME

ชยุต มารยาตตร์

Chayut Marayard

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: chayut2137@gmail.com

วันที่รับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 30 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 30 มิถุนายน 2568

Received 22 May 2025; Revised 30 June 2025; Accepted 30 June 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมในบริบทของสังคมปัจจุบัน ซึ่งอาชญากรรมมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่อาชญากรรมสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบกายภาพและออนไลน์ บทบาทของตำรวจสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ บทบาทเชิงป้องกัน เช่น การลาดตระเวน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง บทบาทเชิงปราบปราม ซึ่งรวมถึงการจับกุม สืบสวน และการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด และบทบาทด้านการฟื้นฟูและสร้างความเชื่อมั่น เช่น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการมีส่วนร่วมกับประชาชนในกิจกรรมสาธารณะ บทความยังเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของตำรวจให้สามารถรับมือกับความท้าทายของอาชญากรรมสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยี การเสริมสร้างทักษะเฉพาะทาง และการส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน

* ชยุต มารยาตตร์. (2568). บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(3), 14-22.

Chayut Marayard. (2025). The Role of Police Officers in Controlling and Suppressing Crime. Journal of Social Sciences Innovations, 2(3), 14-22.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.11>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

อันเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างระบบการบังคับใช้กฎหมายที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และได้รับความไว้วางใจจากสังคม

คำสำคัญ: ตำรวจ, การปราบปรามอาชญากรรม, การควบคุมอาชญากรรม, ความมั่นคง, กระบวนการยุติธรรม

Abstract

This article aims to examine the role of police officers in controlling and suppressing crime within the context of contemporary society, where criminal activity has become increasingly diverse and complex, especially in the digital age. The police role can be categorized into three main dimensions: preventive roles such as patrolling, building community relationships, and monitoring high-risk areas; suppressive roles involving arrest, investigation, and prosecution; and restorative and confidence-building roles such as promoting a positive image and engaging in public participation. The article also proposes strategies to enhance police capacity in effectively addressing modern criminal challenges. These strategies include the application of technology, development of specialized skills, and the promotion of community collaboration—key elements in establishing a transparent, efficient, and trusted law enforcement system.

Keyword: Police, Crime Suppression, Crime Control, Security, Justice Process

บทนำ

อาชญากรรมถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในบริบทของสังคมยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ทำให้ลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น อาชญากรรมไซเบอร์ การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติ (Newburn, 2017) การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความเปราะบางของโครงสร้างทางสังคมเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในการบริหารจัดการของรัฐในการควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคม (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022)

ในกระบวนการจัดการกับปัญหาอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทในฐานะกลไกสำคัญของรัฐที่ทำหน้าที่ในการรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย รวมถึงการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการจับกุมและสอบสวนผู้กระทำความผิด แต่ยังมีบทบาทในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน การมีส่วนร่วมกับชุมชนและการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ (Bayley, 2006) ดังนั้น ประสิทธิภาพของการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมจึงขึ้นอยู่กับความสามารถ ความเป็นมืออาชีพ และแนวทางการปฏิบัติงานของตำรวจเป็นสำคัญ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นทั้งในมิติของการป้องกันเชิงรุก การสืบสวนสอบสวน และการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน เพื่อให้เห็นภาพรวมของบทบาทตำรวจในสังคมไทยและแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทอาชญากรรมในยุคปัจจุบัน ขอบเขตของบทความครอบคลุมการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยใช้แนวคิดทางอาชววิทยาและรัฐศาสตร์ในการอธิบายบทบาทของตำรวจ ทั้งในด้านเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบาย โดยมีการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ รายงานระหว่างประเทศ และกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพของตำรวจในการควบคุมอาชญากรรมอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มแนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของตำรวจ ทฤษฎีอาชววิทยาที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบังคับใช้กฎหมาย

แนวคิดเรื่อง **หน้าที่และอำนาจของตำรวจ (Police Function and Responsibility)** เน้นให้เห็นบทบาทของตำรวจในฐานะกลไกของรัฐที่ทำหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การบังคับใช้กฎหมาย และการให้บริการแก่ประชาชน (Bayley, 2001) โดยหน้าที่เหล่านี้ครอบคลุมทั้งการทำงานเชิงรุก เช่น การป้องกันเหตุอาชญากรรมผ่านการลาดตระเวนและการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน และการทำงานเชิงรับ เช่น การสืบสวนสอบสวนและการจับกุมผู้กระทำความผิด (Reiner, 2010)

ในด้าน ทฤษฎีอาชญาวิทยา ทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social Control Theory) ของ Travis Hirschi (1969) ซึ่งเสนอว่า การที่บุคคลจะไม่กระทำความผิดขึ้นอยู่กับความผูกพันที่เขามีต่อสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน และกฎหมาย หากบุคคลมีความผูกพันและความไว้วางใจในระบบตำรวจและกระบวนการยุติธรรม โอกาสในการกระทำความผิดก็จะลดลง ทฤษฎีนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการตำรวจในการสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention Theory) โดยเฉพาะแนวคิดของ Clarke (1992) ได้เน้นให้เห็นถึงมาตรการเชิงปฏิบัติที่สามารถลดโอกาสการเกิดอาชญากรรม เช่น การเพิ่มความยากในการกระทำความผิด การลดผลประโยชน์จากการกระทำความผิด และการเพิ่มความเสี่ยงในการถูกจับกุม แนวคิดนี้สนับสนุนให้ตำรวจใช้เทคโนโลยีการวางแผนเชิงพื้นที่ และการสร้างเครือข่ายข้อมูลร่วมกับประชาชนเพื่อป้องกันอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

สุดท้าย แนวคิดเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบังคับใช้กฎหมาย (Community Participation in Law Enforcement) เน้นบทบาทของประชาชนในการทำงานร่วมกับตำรวจเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยแนวคิด “Community Policing” หรือการตำรวจที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง ได้รับการส่งเสริมอย่างกว้างขวางในหลายประเทศ โดยชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่เพียงช่วยลดอาชญากรรม แต่ยังช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างตำรวจและชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายในระยะยาว (Skogan, 2006)

กรอบแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้จึงเป็นรากฐานสำคัญในการทำความเข้าใจบทบาทของตำรวจในยุคปัจจุบัน และใช้ในการวิเคราะห์เชิงวิชาการเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม

ในระบบความมั่นคงของรัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจถือเป็นกลไกหลักในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม ผ่านบทบาทที่หลากหลายซึ่งมีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนฟื้นฟูความเชื่อมั่นของสังคมที่มีต่อองค์กรตำรวจ โดยบทบาทของตำรวจสามารถจำแนกออกได้เป็น

3 มิติหลัก ได้แก่ บทบาทเชิงป้องกัน บทบาทเชิงปราบปราม และบทบาทด้านการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับชุมชน

1. บทบาทเชิงป้องกัน (Preventive Role)

บทบาทเชิงป้องกันเป็นการดำเนินการของตำรวจเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมตั้งแต่ต้นทาง โดยมีการปฏิบัติที่สำคัญ เช่น การลาดตระเวนในพื้นที่สาธารณะอย่างต่อเนื่องซึ่งช่วยลดโอกาสในการเกิดเหตุอาชญากรรม และสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในชุมชน (Bayley, 1994) นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชนหรือที่เรียกว่า *community policing* ก็เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ตำรวจได้รับข้อมูลข่าวสารในพื้นที่อย่างใกล้ชิดและสามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างทันที่ (Skogan, 2006) อีกทั้งการเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงผ่านเทคโนโลยี เช่น กล้องวงจรปิด หรือการวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรม ยังถือเป็นแนวทางการป้องกันที่มีประสิทธิภาพในยุคปัจจุบัน (Ratcliffe, 2016)

2. บทบาทเชิงปราบปราม (Suppressive Role)

บทบาทเชิงปราบปรามหมายถึงการดำเนินการเพื่อตอบโต้หรือหยุดยั้งการกระทำผิดที่เกิดขึ้นแล้ว ตำรวจมีหน้าที่ในการจับกุมผู้ต้องสงสัย ดำเนินการสืบสวนสอบสวน และส่งเรื่องต่อกระบวนการยุติธรรม (Reiner, 2010) นอกจากนี้ ยังมีการปราบปรามอาชญากรรมเฉพาะด้านที่มีความซับซ้อน เช่น การปราบปรามยาเสพติด การควบคุมความรุนแรงในครอบครัว และการจัดการกับอาชญากรรมไซเบอร์ ซึ่งต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางและการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับชาติและระหว่างประเทศ (UNODC, 2020)

3. บทบาทในการฟื้นฟูและสร้างความเชื่อมั่น (Restorative and Confidence-building Role)

บทบาทด้านนี้มีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจและประชาชน รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรตำรวจ การสื่อสารที่โปร่งใส การแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน เช่น โครงการส่งเสริมเยาวชน การอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมาย หรือกิจกรรม CSR ต่างๆ ช่วยให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการยุติธรรมและไว้วางใจตำรวจมากขึ้น (Goldstein, 1990; Trojanowicz & Bucqueroux, 1994)

การบูรณาการบทบาททั้งสามประการนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของตำรวจในการกิจควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม และสะท้อนถึงความ เป็นมืออาชีพและความใกล้ชิดกับประชาชนขององค์กรตำรวจในยุคปัจจุบัน

ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะกลไกสำคัญของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน ย่อมต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในหลายมิติ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายและความไว้วางใจจากประชาชน ปัญหาแรกที่พบอย่างแพร่หลาย คือข้อจำกัดด้านทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากร และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกลหรือชนบทที่มักประสบปัญหา "เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ" และ "ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัย" ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์หรือให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bayley, 2001; สุชาติ เศรษฐมาลินี, 2559)

นอกจากข้อจำกัดทางกายภาพแล้ว ยังมีอุปสรรคด้านระบบราชการและวัฒนธรรมองค์กรตำรวจที่เน้นลำดับชั้นแบบอำนาจนิยม ซึ่งมักส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ ขาดความคล่องตัว และไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Reiner, 2010; ชาญชัย แสงศักดิ์, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่อาชญากรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น อาชญากรรมทางไซเบอร์ อาชญากรรมข้ามชาติ และความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างประเทศ แต่ตำรวจในหลายพื้นที่ยังขาดการอบรมและพัฒนาทักษะในด้านนี้อย่างเป็นระบบ (UNODC, 2020; อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2562)

อีกประเด็นสำคัญคือ ปัญหาความไม่ไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อองค์กรตำรวจ อันเกิดจากภาพลักษณ์เชิงลบเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ การใช้อำนาจเกินขอบเขต หรือการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริต ซึ่งเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกและส่งผลให้ประชาชนขาดศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม (Goldsmith, 2005; สุพิศ ลิ้มปณิ, 2561) การสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับตรวจสอบการทำงานของตำรวจจึงเป็นแนวทางสำคัญในการฟื้นฟูความเชื่อมั่นและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบังคับใช้กฎหมาย จากปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับโครงสร้างปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กร และพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้สอดคล้องกับความท้าทายของยุคสมัย เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคมได้อย่างแท้จริง

แนวทางการพัฒนามาตรการของตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม

ในยุคที่อาชญากรรมมีลักษณะซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามบริบทของสังคมโลกาภิวัตน์ บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาชญากรรมสมัยใหม่ไม่เพียงจำกัดอยู่ในมิติของความผิดทางกายภาพ หากแต่รวมถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมไซเบอร์ และอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งต้องการการตอบสนองอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และมีความชำนาญเฉพาะด้าน (Ratcliffe, 2016)

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานของตำรวจในหลายพื้นที่ยังคงมีข้อจำกัด เช่น ความขาดแคลนด้านทรัพยากร บุคลากร และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (Bayley, 2001) นอกจากนี้ยังพบว่าระบบการบริหารภายในองค์กรตำรวจในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย ยังคงดำเนินการในรูปแบบรวมศูนย์ (centralized command) ที่ขาดความคล่องตัวและการตัดสินใจเชิงพื้นที่ ทำให้การตอบสนองต่อปัญหาอาชญากรรมไม่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น (Reiner, 2010; สุชาติ เศรษฐมาลินี, 2561)

แนวทางสำคัญในการพัฒนามาตรการของตำรวจจึงควรมุ่งเน้นในหลายด้าน อาทิ การเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรด้วยองค์ความรู้และทักษะเฉพาะทาง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวน การปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อเพิ่มความคล่องตัว และที่สำคัญคือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนผ่านแนวคิด “การตำรวจชุมชน” (Community Policing) ซึ่งจะช่วยให้ตำรวจสามารถเข้าใจปัญหาในพื้นที่อย่างลึกซึ้งและร่วมมือกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้อย่างยั่งยืน (Skogan, 2006; ชาญชัย แสงศักดิ์, 2562)

การพัฒนามาตรการของตำรวจจึงไม่ใช่เพียงการเพิ่มอำนาจหรืออุปกรณ์ แต่คือการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีบริหาร และวิธีทำงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนอย่างแท้จริง

สรุป

บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมเป็นภารกิจสำคัญที่มีเป้าหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและสร้างความปลอดภัยให้กับประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก คือ บทบาทเชิงป้องกันที่เน้นการป้องกันอาชญากรรมก่อนเกิดเหตุผ่านการลาดตระเวน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง บทบาทเชิงปราบปรามซึ่งรวมถึงการสืบสวนสอบสวน การจับกุมผู้กระทำผิด และการดำเนินคดี โดยเฉพาะในกรณีอาชญากรรมเฉพาะทาง เช่น ยาเสพติด อาชญากรรมไซเบอร์ และความรุนแรงในครอบครัว และบทบาทด้านการฟื้นฟูและสร้างความเชื่อมั่น ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตำรวจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และการสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับตำรวจ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและลดอัตราการเกิดอาชญากรรมในสังคมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2560). *การบริหารงานตำรวจ: ปัญหาและทางออก*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2562). *การปฏิรูปบทบาทของตำรวจไทยในยุคสมัยใหม่*. วารสารอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม, 15(2), 45-60.
- สุชาติ เศรษฐมาลินี. (2559). *การพัฒนาศักยภาพตำรวจไทยในการป้องกันอาชญากรรม*. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 14(1), 45-63.
- _____. (2561). *ปัญหาและแนวทางพัฒนาศักยภาพตำรวจในการควบคุมอาชญากรรม*. วารสารรัฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ, 9(1), 77-92.
- สุพิศ ลิ้มปณิ. (2561). *ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจในระดับพื้นที่*. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 44(2), 111-128.
- อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2562). *ความท้าทายของตำรวจไทยในยุคอาชญากรรมไซเบอร์*. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 48(1), 97-115.

Bayley, D. H. (2001). *Democratic Policing*. Washington, DC: U.S. Department of Justice.

_____. (2006). *Changing the Guard: Developing Democratic Police Abroad*.
Oxford University Press.

Clarke, R. V. (1992). *Situational Crime Prevention: Successful Case Studies*.
Harrow and Heston.

Goldsmith, A. (2005). *Police Reform and the Problem of Trust*. Theoretical
Criminology, 9(4), 443–470.

Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.

Newburn, T. (2017). *Criminology* (3rd ed.). Routledge.

Ratcliffe, J. H. (2016). *Intelligence-Led Policing*. Routledge.

Reiner, R. (2010). *The Politics of the Police* (4th ed.). Oxford University Press.

Skogan, W. G. (2006). *Police and Community in Chicago: A Tale of Three Cities*.
Oxford University Press.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2020). *Global Report on
Crime Trends and Responses*.

_____. (2022). *Global Study on Homicide 2022*. UNODC.

บทบาทของชุมชนในการสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*

THE ROLE OF COMMUNITIES IN BUILDING SOCIAL CAPITAL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

สุกิจ ชัยมุสิก

Sukit Chaimusik

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Thailand

วันที่รับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 30 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 30 มิถุนายน 2568

Received 22 May 2025; Revised 30 June 2025; Accepted 30 June 2025

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของชุมชนในการสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอธิบายแนวคิดพื้นฐานของทุนทางสังคมในมิติต่าง ๆ อาทิ ความไว้วางใจ เครือข่ายความสัมพันธ์ และบรรทัดฐานทางสังคม ตลอดจนการเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวกับการพัฒนาในระดับฐานรากอย่างยั่งยืน ชุมชนถูกมองว่าเป็นหน่วยพื้นฐานที่มีศักยภาพในการหล่อเลี้ยงความร่วมมือ ความสามัคคี และการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกลไกของพลังชุมชน และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยบทความได้วิเคราะห์ทั้งปัจจัยเกื้อหนุนและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการสร้างทุนทางสังคม พร้อมทั้งเสนอแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของชุมชนให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, ชุมชน, การพัฒนาอย่างยั่งยืน, การมีส่วนร่วม, พลังชุมชน

Citation:

* สุกิจ ชัยมุสิก. (2568). บทบาทของชุมชนในการสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(3), 23-33.

Sukit Chaimusik. (2025). The Role of Communities in Building Social Capital for Sustainable Development. Journal of Social Sciences Innovations, 2(3), 23-33.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.12>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

Abstract

This article analyzes the role of communities in building social capital for sustainable development by exploring core concepts such as trust, social networks, and shared social norms. It highlights the connection between social capital and grassroots sustainable development. Communities are viewed as fundamental units capable of fostering cooperation, unity, and public participation through mechanisms of community empowerment and participatory development. The article also examines supporting and limiting factors in the development of social capital and proposes strategies to enhance the community's role as an effective and sustainable driving force for long-term development.

Keyword: Social capital, Community, Sustainable development, Participation, Community empowerment

บทนำ

ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาในระดับท้องถิ่นจึงไม่ได้เป็นเพียงบทบาทของรัฐหรือภาคเอกชนอีกต่อไป หากแต่ “ชุมชน” ได้กลายมาเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการสร้าง “ทุนทางสังคม” (Social Capital) ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มองไม่เห็นแต่มีพลังในการเชื่อมโยงบุคคล กลุ่ม และองค์กรในชุมชนเข้าด้วยกัน ผ่านกลไกของความไว้วางใจ (trust) เครือข่าย (networks) และบรรทัดฐานทางสังคม (norms) (Putnam, 2000; Coleman, 1988)

ทุนทางสังคมถือเป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วม ส่งเสริมความร่วมมือ และเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (Narayan & Pritchett, 1999) ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนาโดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภายหลังการส่งเสริม “การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพลังของชุมชนคือกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ, 2555)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของชุมชนในการสร้างทุนทางสังคมอันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับฐานรากให้บรรลุเป้าหมายแห่งความยั่งยืน โดยจะพิจารณาทั้งด้านแนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษาที่สะท้อนกระบวนการสร้างทุนทางสังคมในบริบทชุมชน รวมถึงนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมบทบาทของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ขอบเขตของบทความนี้จะครอบคลุมทั้งการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทุนทางสังคม แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านความสัมพันธ์ทางสังคม ตลอดจนปัจจัยหนุนเสริมหรืออุปสรรคที่ส่งผลต่อความสามารถของชุมชนในการเป็นพลังร่วมพัฒนาอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทของชุมชนในการสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องวางอยู่บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลายประการ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องทุนทางสังคม พลังของชุมชน และทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต่างก็มีบทบาทสำคัญในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของชุมชนกับกระบวนการพัฒนาในระดับรากฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิด “ทุนทางสังคม” (Social Capital)

แนวคิดเรื่องทุนทางสังคมได้รับการพัฒนาอย่างหลากหลายจากนักทฤษฎีหลายแขนง โดย Pierre Bourdieu (1986) มองว่าทุนทางสังคมคือ “ทรัพยากรที่มีอยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์” ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือสังคมได้ และมักเกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างความไม่เสมอภาค

ในขณะที่ James Coleman (1988) เสนอว่า ทุนทางสังคมเกิดจากความสัมพันธ์ที่มั่นคงระหว่างสมาชิกในสังคม และเป็นกลไกสำคัญในการเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของการเรียนรู้ การร่วมมือ และการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในชุมชน

ด้าน Robert Putnam (2000) มองทุนทางสังคมในมิติของ “ความไว้วางใจ” “เครือข่าย” และ “บรรทัดฐานทางสังคม” ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย และการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทุนทางสังคมมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนสามารถลดต้นทุนทางสังคม สร้างกลไกการจัดการตนเอง และส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล (Pretty, 2003) โดยองค์การสหประชาชาติ (UN, 2015) ก็ให้ความสำคัญกับทุนทางสังคมในฐานะปัจจัยสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ไม่ว่าจะเป็นด้านความยากจน การศึกษา สุขภาพ หรือความเท่าเทียม

ในกรณีของประเทศกำลังพัฒนา ทุนทางสังคมมักมีบทบาทสูงในชุมชนชนบท ซึ่งโครงสร้างทางรัฐยังไม่ถึง หรือไม่สามารถจัดการทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน ชุมชนจึงใช้ทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการตนเอง เช่น ระบบกองทุนชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ หรือสภาชุมชนที่อาศัยความไว้วางใจเป็นแกนกลาง

3. แนวคิดเรื่อง “พลังชุมชน” (Community Empowerment)

แนวคิดเรื่องพลังชุมชน เป็นแนวคิดที่เน้นให้ความสำคัญกับศักยภาพของคนในชุมชน ในการกำหนดทิศทางและจัดการชีวิตของตนเองอย่างมีอิสระ โดยมีรากฐานจากแนวคิดเรื่องอำนาจเชิงบวก (positive power) ที่ประชาชนสามารถใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และความร่วมมือ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา (Friedmann, 1992)

การสร้างพลังชุมชนจึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนา *capacity* ของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคมที่ยั่งยืนและเป็นฐานของการพัฒนาอย่างแท้จริง (สุภาวดี โพธิยะราช, 2562)

4. ทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Development)

ทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีบทบาทในการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ และติดตามประเมินผลการพัฒนา โดยถือว่าประชาชนไม่ใช่เพียง “ผู้รับ” การพัฒนา แต่เป็น “เจ้าของ” การพัฒนา (Chambers, 1997)

การมีส่วนร่วมจึงมีทั้งมิติแนวตั้ง (ประชาชนกับภาครัฐ) และแนวนอน (ประชาชนกับประชาชน) ซึ่งเป็นพื้นที่ในการเสริมสร้างทุนทางสังคมทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และสถาบันทางสังคม การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจึงสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพลังชุมชน และเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับฐานราก

บทบาทของชุมชนในการสร้างทุนทางสังคม

ชุมชนเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมที่มีความสำคัญในการสร้างและหล่อเลี้ยง “ทุนทางสังคม” (Social Capital) ซึ่งเป็นทรัพยากรเชิงคุณค่าที่ส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมเกิดความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (Putnam, 2000) โดยบทบาทของชุมชนในการสร้างทุนทางสังคมสามารถวิเคราะห์ได้จากหลายมิติที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Networks)

ชุมชนมีบทบาทในการสร้าง “เครือข่ายความสัมพันธ์” ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และองค์กร ซึ่งเป็นฐานในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความช่วยเหลือ และความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ตัวอย่างเช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ และสภาองค์กรชุมชน ถือเป็นกลไกที่หล่อเลี้ยงความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ต่อเนื่องในชุมชน (Narayan & Pritchett, 1999)

2. การส่งเสริมบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms)

ชุมชนมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ผ่านกลไกทางสังคม เช่น ครอบครัว ผู้นำชุมชน วัด หรือโรงเรียน ซึ่งบรรทัดฐานเหล่านี้ช่วยกำหนดทิศทางของพฤติกรรมสมาชิก และสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อระดับของทุนทางสังคม (Coleman, 1988)

3. การพัฒนา “ความไว้วางใจ” (Trust)

ความไว้วางใจเป็นหัวใจสำคัญของทุนทางสังคม ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ที่มั่นคงและยั่งยืนในชุมชน เมื่อสมาชิกเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน จะเกิดความพร้อมในการทำงานร่วมกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีความยืดหยุ่นต่อวิกฤตต่าง ๆ ได้ดีขึ้น (Putnam, 2000; Fukuyama, 1995) โดยเฉพาะในชุมชนชนบทที่มีวิถีชีวิตร่วมกันมาช้านาน ความไว้วางใจนี้จึงเป็นทุนที่ไม่สามารถแปรเปลี่ยนได้ง่าย แต่เป็นรากฐานสำคัญของความยั่งยืนในระยะยาว

4. การจัดการตนเองและการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนมีความสามารถในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและจัดการทรัพยากรของตนเอง เช่น การบริหารแหล่งน้ำ การจัดการป่า หรือการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นการแสดงออกของทุนทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ ชุมชนที่มีทุนทางสังคมสูงมักมีระดับการมีส่วนร่วม

ของประชาชนที่เข้มแข็ง และสามารถสร้างนวัตกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นได้ (Woolcock & Narayan, 2000)

5. การถ่ายทอดทุนทางสังคมระหว่างรุ่น

ชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา และคุณค่าทางวัฒนธรรม จากรุ่นสู่รุ่น ผ่านพิธีกรรม ประเพณี การเล่านิทาน หรือการเรียนรู้ผ่านครอบครัวและผู้อาวุโส สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างทุนทางสังคมในระยะยาว (Bourdieu, 1986)

จากบทบาสดังกล่าวจะเห็นได้ว่าชุมชนไม่เพียงเป็นผู้รับการพัฒนา แต่ยังเป็นผู้ผลิต “ทุนทางสังคม” ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของโครงสร้างทางสังคม และเป็นรากฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืน หากภาครัฐและภาคนโยบายสามารถส่งเสริมบทบาทของชุมชนเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม ก็จะเป็นการสร้างระบบพึ่งพาตนเองที่มั่นคงและลดการพึ่งพาด้านนอกอย่างยั่งยืน

ทุนทางสังคมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดเรื่อง “ทุนทางสังคม” (Social Capital) มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เนื่องจากทุนทางสังคมเป็นทรัพยากรเชิงคุณค่าที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบวัตถุ แต่เป็นพลังทางสังคมที่ประกอบด้วยความไว้วางใจ (trust) เครือข่ายทางสังคม (networks) และบรรทัดฐานร่วม (shared norms) ซึ่งเอื้อต่อการประสานประโยชน์ การร่วมมือ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในสังคม (Putnam, 2000; Coleman, 1988)

1. ความเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง

ทุนทางสังคมเป็นโครงสร้างที่เชื่อมโยงคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดพลังในการร่วมมือกันจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก และเสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคม การมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็งจะช่วยลดต้นทุนในการดำเนินนโยบาย ลดความขัดแย้ง และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการตนเองของชุมชน (Ostrom, 1990) ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มชุมชนในชนบทที่ร่วมกันดูแลระบบชลประทานหรือป่าไม้โดยอาศัยความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ก็สามารถสร้างระบบจัดการที่มีประสิทธิภาพได้โดยไม่ต้องพึ่งพากลไกของรัฐเพียงอย่างเดียว

2. สนับสนุนกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในระดับชุมชน ทูทางสังคมจึงทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้เกิด “การเรียนรู้ร่วม” และ “การตัดสินใจร่วม” ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Pretty, 2003) ความร่วมมือที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของความไว้วางใจ ทำให้การพัฒนาไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดจากบนลงล่าง แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากฐานราก

3. พลังในการต้านทานความเปราะบางของสังคม

ทูทางสังคมยังเป็นเกราะป้องกันความเปราะบางทางสังคม โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต เช่น โรคระบาด ภัยพิบัติ หรือความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทูทางสังคมช่วยให้ชุมชนสามารถฟื้นตัวและปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว (Aldrich & Meyer, 2015) งานศึกษาจำนวนมากชี้ว่า ชุมชนที่มีทูทางสังคมเข้มแข็งจะสามารถตอบสนองต่อวิกฤตได้ดีกว่า และยังสามารถสร้างระบบสนับสนุนทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ เช่น ระบบช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ระบบอาสาสมัคร หรือกลไกการแบ่งปันทรัพยากร

4. ความสัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2015) ให้ความสำคัญกับทูทางสังคมในฐานะ “ตัวเร่ง” (enabler) ในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) หลายประเด็น เช่น

เป้าหมายที่ 1: ขจัดความยากจน

เป้าหมายที่ 11: การพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 16: ความยุติธรรมและสถาบันที่เข้มแข็ง

ทั้งหมดล้วนมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในสังคม ความเป็นธรรม และความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชน

ทูทางสังคมเป็นองค์ประกอบเชิงพลวัตที่เสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชุมชนที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ความไว้วางใจ และวัฒนธรรมของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การส่งเสริมทูทางสังคมจึงควรเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

อุปสรรคและข้อจำกัดในการสร้างทุนทางสังคม

แม้ว่าทุนทางสังคมจะมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน แต่กระบวนการสร้างและรักษาทุนทางสังคมนั้นต้องเผชิญกับอุปสรรคและข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในระดับโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตลอดจนปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันเกิดจากความทันสมัยและโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติในชุมชนอ่อนแอลง ความเป็น “ชุมชนแน่นแฟ้น” (Gemeinschaft) ที่เคยมีบทบาทในการเสริมสร้างทุนทางสังคมแบบดั้งเดิม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ช่างบ้าน หรือกลุ่มอาชีพ ถูกแทนที่ด้วยโครงสร้างสังคมแบบ “องค์กร” (Gesellschaft) ที่เน้นผลประโยชน์เฉพาะตน (Tönnies, 2001) ส่งผลให้เกิดภาวะโดดเดี่ยวทางสังคม (social isolation) ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในระยะยาว (Putnam, 2000)

2. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและอำนาจ

สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้หรือโอกาสสูง มักมีระดับของทุนทางสังคมต่ำ เนื่องจากสมาชิกในสังคมรู้สึกว่ระบบไม่ยุติธรรมและไม่สามารถไว้วางใจกันได้ (Wilkinson & Pickett, 2009) ความเหลื่อมล้ำยังนำไปสู่การแยกกลุ่ม แยกชนชั้น และสร้าง “ทุนทางสังคมเฉพาะกลุ่ม” (bonding social capital) ที่เน้นพึ่งพากันภายในกลุ่มตนเองแต่ไม่เชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น (Woolcock, 1998) ซึ่งส่งผลลบต่อการพัฒนาทุนทางสังคมในระดับชุมชนโดยรวม

3. ความขัดแย้งและการเมืองในชุมชน

การขาดกลไกในการจัดการความขัดแย้งในระดับชุมชนเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างทุนทางสังคม ความแตกต่างทางความคิด อุดมการณ์ หรือผลประโยชน์ มักนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจและการแบ่งขั้วทางสังคม (Narayan, 1999) อีกทั้งการแทรกแซงจากนักการเมืองท้องถิ่นหรือกลุ่มอิทธิพล ที่ใช้อำนาจและทรัพยากรเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ยังทำลายบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจร่วมในชุมชน

4. ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายรัฐและระบบราชการ

การสนับสนุนทุนทางสังคมโดยรัฐมักประสบกับข้อจำกัดด้านโครงสร้างราชการที่รวมศูนย์ ไม่ยืดหยุ่น และขาดความต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้โครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมทุนทางสังคมในชุมชนขาดความยั่งยืน (Chambers, 1997) อีกทั้งบางนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจหรือโครงสร้างพื้นฐานโดยไม่เข้าใจบริบททางสังคม ก็อาจรบกวนความสัมพันธ์ดั้งเดิมของชุมชนและทำลายทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้ว

5. การขาดเวทีและกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ชุมชนจำนวนมากยังขาดโครงสร้างหรือเวทีที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น ตัดสินใจ หรือดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างเท่าเทียม ความไม่เท่าทันทางข้อมูลข่าวสาร การขาดผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และการถูกกีดกันจากกระบวนการพัฒนา ทำให้การสร้างทุนทางสังคมกลายเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม ไม่สามารถขยายสู่ระดับชุมชนทั้งหมดได้ (Pretty, 2003)

การสร้างทุนทางสังคมในระดับชุมชนเผชิญกับอุปสรรคที่มีลักษณะทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งต้องการการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้าง ความเท่าเทียม เปิดพื้นที่ให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และการปรับบทบาทของรัฐจาก “ผู้ควบคุม” เป็น “ผู้สนับสนุน” ที่เคารพในพลังของชุมชนอย่างแท้จริง

สรุป

ชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเป็นหน่วยพื้นฐานที่เชื่อมโยงผู้คนผ่านความสัมพันธ์ทางสังคม ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานร่วมกัน ซึ่งล้วนเป็นกลไกที่ส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในระดับบุคคล กลุ่ม และองค์กร เป็นฐานในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้ และความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ชุมชนยังทำหน้าที่ในการปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรม ส่งเสริมความรับผิดชอบร่วม และสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจร่วมกันซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยทุนทางสังคมที่เกิด

จากความร่วมมือภายในชุมชนจะเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการสร้างความมั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. (2555). *ทุนทางสังคม: พลังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

สุภาวดี โพธิยะราช. (2562). *พลังชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Aldrich, D. P., & Meyer, M. A. (2015). *Social Capital and Community Resilience*. *American Behavioral Scientist*, 59(2), 254–269.

Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241–258). New York: Greenwood Press.

Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. In Richardson, J. (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241–258). New York: Greenwood.

Chambers, R. (1997). *Whose Reality Counts? Putting the First Last*. London: Intermediate Technology Publications.

Coleman, J. S. (1988). *Social Capital in the Creation of Human Capital*. *American Journal of Sociology*, 94, S95–S120.

Coleman, J. S. (1988). *Social Capital in the Creation of Human Capital*. *American Journal of Sociology*, 94, S95–S120.

Friedmann, J. (1992). *Empowerment: The Politics of Alternative Development*. Cambridge, MA: Blackwell.

Fukuyama, F. (1995). *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity*. New York: Free Press.

- Narayan, D. (1999). *Bonds and Bridges: Social Capital and Poverty*. World Bank Working Paper No. 2167.
- Narayan, D., & Pritchett, L. (1999). *Cents and Sociability: Household Income and Social Capital in Rural Tanzania*. *Economic Development and Cultural Change*, 47(4), 871–897.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pretty, J. (2003). *Social Capital and the Collective Management of Resources*. *Science*, 302(5652), 1912–1914.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Tönnies, F. (2001). *Community and Society (Gemeinschaft und Gesellschaft)*. Mineola: Dover Publications.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: UN.
- Wilkinson, R. G., & Pickett, K. (2009). *The Spirit Level: Why More Equal Societies Almost Always Do Better*. London: Allen Lane.
- Woolcock, M. (1998). *Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework*. *Theory and Society*, 27(2), 151–208.
- Woolcock, M., & Narayan, D. (2000). *Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy*. *The World Bank Research Observer*, 15(2), 225–249.

การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคม: ผลกระทบจาก การเสพติดโซเชียลมีเดีย*

THE PSYCHOLOGY OF SOCIAL RELATIONSHIPS: THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA ADDICTION

กฤติกา ชนะกุล¹ และ ณัฐหทัย นิรัตติสัย²

Kridtika Chanakun¹ and Nathatai Nirattisa²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: Nathataini@gmail.com

วันที่รับบทความ : 6 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 30 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 30 มิถุนายน 2568

Received 6 June 2025; Revised 30 June 2025; Accepted 30 June 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งเน้นการสำรวจผลกระทบของการเสพติดโซเชียลมีเดียต่อความสัมพันธ์ในสังคม โดยเฉพาะในด้านจิตวิทยาของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการใช้งานโซเชียลมีเดียอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์ถึงวิธีที่โซเชียลมีเดียมีอิทธิพลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่แท้จริง รวมถึงผลกระทบต่อความสุขและสุขภาพจิตของผู้ใช้ที่เสพติดโซเชียลมีเดีย ผลการศึกษาพบว่า การเสพติดโซเชียลมีเดียสามารถทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล และความรู้สึกโดดเดี่ยวได้ แม้จะดูเหมือนว่าผู้ใช้จะมีการเชื่อมโยงกับผู้คนมากขึ้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ แต่ในความเป็นจริงการเชื่อมโยงนี้กลับมีลักษณะผิวเผินและไม่สามารถทดแทนความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งในโลกจริงได้ นอกจากนี้ยังพบว่า การเสพติดโซเชียลมีเดียอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบตัวเองกับ

Citation:

* กฤติกา ชนะกุล และ ณัฐหทัย นิรัตติสัย. (2568). การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคม: ผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดีย. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(3), 34-44.

Kridtika Chanakun and Nathatai Nirattisa. (2025). The Psychology of Social Relationships: The Impact of Social Media Addiction. Journal of Social Sciences Innovations, 2(3), 34-44.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.13>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

ผู้อื่นซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกต่ำต้อยและขาดความมั่นใจในตัวเอง ผลการศึกษานี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะในการจัดการการใช้งานโซเชียลมีเดียอย่างมีสมดุลและการส่งเสริมความสัมพันธ์ในชีวิตจริงเพื่อสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: การเสพติดโซเชียลมีเดีย, จิตวิทยาของความสัมพันธ์, สุขภาพจิต, ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล, สังคมออนไลน์

Abstract

This study focuses on exploring the impact of social media addiction on social relationships, particularly from the perspective of the psychology of interpersonal relationships in society affected by continuous social media use. The research analyzes how social media influences communication between individuals, the ability to form and maintain genuine relationships, as well as its effects on the happiness and mental health of users who are addicted to social media. The findings reveal that social media addiction can lead to stress, anxiety, and feelings of isolation. Although users may appear to connect with others more through online platforms, in reality, these connections are superficial and cannot replace deep, meaningful relationships in the real world. Additionally, social media addiction may result in social comparison, leading to feelings of inadequacy and a lack of self-confidence. The study emphasizes the importance of developing skills to manage social media use in a balanced way and promoting real-life relationships to improve mental health.

Keywords: Social media addiction, Psychology of relationships, Mental health, Interpersonal relationships, Online society

บทนำ

ในยุคดิจิทัลปัจจุบัน, โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การแบ่งปันข้อมูล หรือการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ในขณะเดียวกัน การใช้โซเชียลมีเดียมากเกินไปหรือการเสพติดโซเชียลมีเดียสามารถส่งผลกระทบ

ต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหลายด้าน การเสพติดโซเชียลมีเดียไม่เพียงแต่ทำให้บุคคลสามารถเชื่อมต่อกับคนอื่นในทางออนไลน์ได้มากขึ้น แต่ยังอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมทางสังคมและความสัมพันธ์ที่มีความลึกซึ้งในชีวิตจริง (Ball-Rokeach, S. J., & DeFleur, M. L., 1976)

การศึกษานี้มุ่งเน้นการสำรวจผลกระทบของการเสพติดโซเชียลมีเดียต่อจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการสื่อสารระหว่างบุคคล การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่แท้จริง รวมถึงสุขภาพจิตของผู้ใช้ที่เสพติดการใช้งานโซเชียลมีเดีย งานวิจัยนี้จะช่วยให้เราเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมการใช้งานโซเชียลมีเดียและผลกระทบทางจิตที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ การใช้โซเชียลมีเดียอย่างไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล หรือแม้กระทั่งความรู้สึกโดดเดี่ยวและการลดทอนคุณค่าของความสัมพันธ์ในโลกจริง

ในปัจจุบัน การมีความสัมพันธ์ที่ดีในชีวิตจริงยังคงมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคล การทำความเข้าใจถึงผลกระทบของโซเชียลมีเดียที่มีต่อความสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อพัฒนาแนวทางการใช้โซเชียลมีเดียอย่างมีสุขภาพจิตที่ดี และการสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณค่าทั้งในโลกออนไลน์และในชีวิตจริง

การศึกษานี้จะสำรวจผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบของการใช้งานโซเชียลมีเดียต่อความสัมพันธ์ในสังคม เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงการใช้โซเชียลมีเดียอย่างมีสติและมีสมดุล รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ในชีวิตจริงที่มีความหมายและยั่งยืน

การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคม

การศึกษาจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคมมุ่งเน้นการสำรวจและทำความเข้าใจถึงพฤติกรรม การมีปฏิสัมพันธ์ และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมนุษย์ โดยศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งในแง่ของอารมณ์ ความคิด และการกระทำของบุคคลภายในสังคม การเข้าใจในจิตวิทยาของความสัมพันธ์ช่วยให้สามารถประเมินและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทุก ๆ ด้าน ทั้งในระดับส่วนตัวและสังคม (Baumeister, R. F., & Heatherton, T. F., 1996)

ความสำคัญของการศึกษาจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคม

การเข้าใจจิตวิทยาของความสัมพันธ์สามารถช่วยให้เราเข้าใจถึงวิธีการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การเลือกเพื่อน ความเชื่อมโยงในครอบครัว หรือความสัมพันธ์ในที่ทำงาน นอกจากนี้ยังสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นบวกทั้งในระดับส่วนตัวและสังคม

ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ในสังคม

1. อารมณ์และความรู้สึก อารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นสามารถมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ เช่น ความรัก ความเกลียด หรือความขัดแย้งอาจมีผลต่อวิธีการสื่อสารและพฤติกรรมของบุคคล
2. ทศนคติและค่านิยม ทศนคติที่บุคคลมีต่อผู้อื่นหรือสังคมโดยรวมสามารถมีอิทธิพลต่อวิธีการที่บุคคลปฏิบัติต่อความสัมพันธ์ ความเชื่อหรือค่านิยมต่าง ๆ ที่บุคคลมีจะกำหนดทิศทางและการตัดสินใจในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์
3. การสื่อสาร การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยลดการเข้าใจผิด และช่วยให้ความสัมพันธ์มีความลึกซึ้งและยั่งยืน

ทฤษฎีในจิตวิทยาของความสัมพันธ์

1. ทฤษฎีการผูกพัน (Attachment Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่ช่วงวัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยมองว่าความสัมพันธ์ที่มีในวัยเด็กจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงในวัยผู้ใหญ่
2. ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectation Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นการอธิบายว่า บุคคลจะสร้างความสัมพันธ์โดยอิงจากความคาดหวังหรือค่านิยมที่มีต่อการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกคู่และวิธีการที่บุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์
3. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Social Exchange Theory) ทฤษฎีนี้เสนอว่า บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกความสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์มากกว่าความเสียหาย กล่าวคือ เมื่อมีปฏิสัมพันธ์บุคคลมักจะคำนึงถึงสิ่งที่ตนเองได้รับและสิ่งที่ต้องเสียไปจากการสร้างความสัมพันธ์นั้น ๆ (Griffiths, M. D., 2005)

การศึกษาในปัจจุบันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในสังคม

ในปัจจุบัน การศึกษาจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคมมักจะเกี่ยวข้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในสังคมออนไลน์และผลกระทบจากเทคโนโลยีต่อความสัมพันธ์ การเสพติดโซเชียลมีเดียเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจ เนื่องจากโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในยุคปัจจุบัน แต่ก็สามารถมีผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบได้

การศึกษานี้จึงมีความสำคัญในการเข้าใจวิธีที่ผู้คนสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในโลกที่มีการเชื่อมต่อแบบดิจิทัล และวิธีการจัดการความสัมพันธ์เพื่อให้มีสุขภาพจิตที่ดีและความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพในสังคม

สรุป

การศึกษาจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ในยุคที่เทคโนโลยีและการสื่อสารออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น การทำความเข้าใจในจิตวิทยาของความสัมพันธ์จะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีได้ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว เพื่อนฝูง หรือในที่ทำงาน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดีย

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดียมักจะเกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีจากหลายสาขา ทั้งจิตวิทยา, สังคมศาสตร์, และสื่อสารมวลชน ซึ่งช่วยในการอธิบายวิธีการที่โซเชียลมีเดียมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและจิตใจของบุคคล ต่อไปนี้คือแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Thibaut, J. W., & Kelley, H. H., 1959)

1. ทฤษฎีการผูกพัน (Attachment Theory)

ทฤษฎีการผูกพันอธิบายถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยมองว่าการมีความสัมพันธ์ที่มั่นคงในช่วงแรกๆ ของชีวิตจะส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ในอนาคต โดยในกรณีของโซเชียลมีเดีย, การเสพติดโซเชียลมีเดียอาจเกิดจากความต้องการเชื่อมโยงกับผู้อื่น และเมื่อบุคคลไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงในชีวิตจริง

ได้ พวกเขาอาจหันไปหาความพึงพอใจจากการเชื่อมต่อทางออนไลน์แทน ซึ่งอาจทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันที่ไม่สมจริง

2. ทฤษฎีการเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison Theory)

ทฤษฎีนี้เสนอว่า บุคคลมักจะเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นเพื่อประเมินความสามารถและสถานะภาพของตน การใช้งานโซเชียลมีเดียทำให้ผู้คนสามารถเห็นชีวิตของผู้อื่นได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบในเชิงลบ เมื่อผู้ใช้เห็นโพสต์ที่ดูสมบูรณ์แบบของผู้อื่น อาจทำให้รู้สึกด้อยค่าและไม่พอใจในชีวิตของตนเอง สิ่งนี้อาจนำไปสู่ความวิตกกังวล ความเครียด หรือการพึ่งพาโซเชียลมีเดียเพื่อการยืนยันตัวตนที่เป็นบวก

3. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory)

ทฤษฎีนี้มองว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดจากการแลกเปลี่ยนที่มีผลประโยชน์ ซึ่งบุคคลจะเลือกปฏิสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์สูงสุดและต้นทุนต่ำที่สุด เมื่อพูดถึงการเสพติดโซเชียลมีเดีย การใช้งานโซเชียลมีเดียอาจให้ผลประโยชน์ทางสังคมในแง่ของการเชื่อมโยงกับผู้อื่นและการรับข้อมูลใหม่ แต่ในขณะเดียวกันก็มีต้นทุน เช่น การสูญเสียเวลา การลดทอนความสัมพันธ์ในโลกจริง หรือการเพิ่มความเครียดและความวิตกกังวล

4. ทฤษฎีการเสพติด (Addiction Theory)

การเสพติดโซเชียลมีเดียสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเสพติดที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมที่บุคคลไม่สามารถควบคุมได้ แม้ว่าจะรู้ว่ามันทำให้เกิดผลกระทบทางลบ ทฤษฎีนี้ระบุว่า การเสพติดเกิดจากการกระตุ้นระบบรางวัลในสมอง ซึ่งการใช้งานโซเชียลมีเดีย เช่น การได้รับ "ไลค์" หรือการเห็นข้อมูลที่ทำให้รู้สึกดีสามารถกระตุ้นให้สมองหลั่งสารโดปามีนที่ทำให้บุคคลต้องการใช้เวลามากขึ้นในการเชื่อมต่อกับโซเชียลมีเดีย แม้จะมีผลกระทบทางลบ เช่น การลดทอนความสัมพันธ์ในชีวิตจริงหรือการพัฒนาความวิตกกังวล

5. ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-Regulation Theory)

ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นที่ความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ของตนเอง การเสพติดโซเชียลมีเดียมักเกี่ยวข้องกับการขาดการควบคุมตนเอง บุคคลอาจไม่สามารถจำกัดเวลาที่ใช้ไปกับโซเชียลมีเดียหรือไม่สามารถจัดการความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการใช้

งานได้ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุมและอาจนำไปสู่ผลกระทบทางจิตใจ เช่น ความเครียดหรือภาวะซึมเศร้า

6. ทฤษฎีการสื่อสารทางสังคม (Social Communication Theory)

ทฤษฎีการสื่อสารทางสังคมอธิบายถึงวิธีการที่ข้อมูลและความถูกส่งผ่านในสังคม โดยการใช้โซเชียลมีเดียทำให้บุคคลสามารถส่งข้อมูลและรับความคิดเห็นจากผู้อื่นได้อย่างรวดเร็ว ทฤษฎีนี้ช่วยให้เราเข้าใจว่าการเสพติดโซเชียลมีเดียอาจเกิดจากการที่บุคคลได้รับการตอบสนองจากการสื่อสารที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกของการเชื่อมโยงทางสังคมและการรับรองตัวตนในโลกออนไลน์

7. ทฤษฎีการพึ่งพิงทางสังคม (Social Dependency Theory)

ทฤษฎีนี้อธิบายถึงการศึกษาที่บุคคลพึ่งพิงการเชื่อมต่อกับผู้อื่นในสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการทางอารมณ์และสังคม การเสพติดโซเชียลมีเดียอาจเป็นผลมาจากความต้องการที่ไม่สามารถตอบสนองได้ในชีวิตจริง เช่น การขาดความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งหรือการขาดความสัมพันธ์ที่มั่นคง โซเชียลมีเดียจึงกลายเป็นทางเลือกในการพึ่งพิงเพื่อให้รู้สึกถึงการเชื่อมโยงและการยอมรับ (Appel, H., Gerlach, A. L., & Crusius, J., 2016)

ทฤษฎีเหล่านี้ช่วยอธิบายถึงผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดียที่มีทั้งในด้านบวกและลบ การเสพติดโซเชียลมีเดียไม่เพียงแต่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานในชีวิตประจำวัน แต่ยังมีผลกระทบที่ลึกซึ้งต่อสุขภาพจิตและความสัมพันธ์ในสังคม การทำความเข้าใจในทฤษฎีเหล่านี้จะช่วยให้สามารถพัฒนากลยุทธ์ในการควบคุมการใช้งานโซเชียลมีเดียอย่างมีสติและสมดุลมากขึ้น

การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคม: ผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดีย

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การเชื่อมต่อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ในสังคม ทั้งในระดับส่วนตัวและในวงกว้าง อย่างไรก็ตาม การใช้โซเชียลมีเดียที่มากเกินไปหรือการเสพติดโซเชียลมีเดียสามารถส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน

หลายด้าน โดยเฉพาะในด้านจิตวิทยาของความสัมพันธ์ ซึ่งส่งผลต่อการสื่อสาร ความเชื่อมโยงทางอารมณ์ และสุขภาพจิตของบุคคล (Festinger, L., 1954)

ความสัมพันธ์ในสังคม: แนวคิดพื้นฐาน

ความสัมพันธ์ในสังคมเป็นกระบวนการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การร่วมกิจกรรม หรือการเชื่อมโยงทางอารมณ์ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความรู้สึกและสภาพจิตใจของบุคคล ซึ่งช่วยในการพัฒนาความรู้สึกของการยอมรับและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความสัมพันธ์ที่ดีส่งเสริมให้บุคคลมีความสุขและลดความเครียดจากความโดดเดี่ยว ในขณะที่ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีหรือขาดความเข้าใจอาจนำไปสู่ปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ (Wegmann, E., et al., 2024)

ผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดีย

การเสพติดโซเชียลมีเดียหมายถึงการใช้โซเชียลมีเดียอย่างต่อเนื่องในระดับที่มากเกินไป จนส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน การทำงาน หรือการศึกษา การเสพติดนี้สามารถมีผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบ ดังนี้

1. การเสพติดและความรู้สึกโดดเดี่ยว แม้ว่าการเชื่อมต่อผ่านโซเชียลมีเดียจะทำให้ผู้คนสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วและสะดวก แต่ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์มักมีลักษณะผิวเผินและขาดความลึกซึ้ง การใช้โซเชียลมีเดียอย่างต่อเนื่องอาจทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยวและขาดการเชื่อมโยงที่แท้จริงกับผู้อื่น ซึ่งส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้า

2. การเปรียบเทียบตัวเองกับผู้อื่น (Social Comparison) โซเชียลมีเดียเต็มไปด้วยข้อมูลที่ดูเหมือนจะสะท้อนถึงชีวิตที่สมบูรณ์แบบของผู้อื่น ซึ่งอาจทำให้บุคคลรู้สึกด้อยค่าเมื่อเปรียบเทียบชีวิตของตัวเองกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเมื่อเห็นโพสต์ที่แสดงถึงความสำเร็จหรือความสุขของผู้อื่น การเปรียบเทียบเช่นนี้อาจส่งผลให้บุคคลมีความรู้สึกต่ำต้อยและขาดความมั่นใจในตัวเอง

3. ความสัมพันธ์ที่อ่อนแอลง การเสพติดโซเชียลมีเดียอาจทำให้ความสัมพันธ์ในชีวิตจริงอ่อนแอลง เนื่องจากบุคคลอาจใช้เวลามากเกินไปในการสื่อสารออนไลน์และละเลยการใช้

เวลาคุณภาพกับครอบครัวและเพื่อนฝูงในชีวิตจริง การปฏิสัมพันธ์ที่ลดลงอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและการขาดความเชื่อมั่นในกันและกัน

4. สุขภาพจิตและความเครียด การเสพติดโซเชียลมีเดียสามารถนำไปสู่การเพิ่มความเครียด ความวิตกกังวล และปัญหาสุขภาพจิตอื่นๆ การได้รับข้อมูลที่มีลักษณะเชิงลบหรือการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีในโซเชียลมีเดียอาจเพิ่มความเครียดและทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจในชีวิต การตั้งเป้าหมายที่ไม่สมจริงจากสิ่งที่เห็นในโลกออนไลน์อาจทำให้บุคคลรู้สึกเครียดและกดดันจากการทำตามมาตรฐานที่ตั้งขึ้นเอง

แนวทางการจัดการผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดีย

1. การตั้งขอบเขตการใช้งานโซเชียลมีเดีย การตั้งเวลาหรือขอบเขตในการใช้งานโซเชียลมีเดียสามารถช่วยลดผลกระทบจากการเสพติด การตั้งเป้าหมายในการใช้งานที่สมดุล เช่น ใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการติดต่อสื่อสารที่มีประโยชน์โดยไม่เสียเวลาไปมากเกินไป

2. การพัฒนาความสัมพันธ์ในชีวิตจริง การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในชีวิตจริง เช่น การใช้เวลาคุณภาพกับครอบครัวและเพื่อนฝูง การมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและมีคุณค่าในโลกจริงจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและลดความรู้สึกโดดเดี่ยว

3. การใช้โซเชียลมีเดียอย่างมีสติ การมีความรู้สึกระมัดระวังและมีสติในการใช้งานโซเชียลมีเดียจะช่วยให้สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านลบได้ เช่น การหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบตัวเองกับผู้อื่น และการเลือกบริโภคข้อมูลที่มีประโยชน์และไม่ทำให้เกิดความวิตกกังวล (Bowlby, J., 1969)

การเสพติดโซเชียลมีเดียสามารถมีผลกระทบต่อจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคมในหลายด้าน ทั้งในด้านการสื่อสาร การเชื่อมโยงทางอารมณ์ และสุขภาพจิต การทำความเข้าใจถึงผลกระทบนี้ช่วยให้เราสามารถหาวิธีการจัดการการใช้งานโซเชียลมีเดียอย่างมีสติและสมดุล รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ในชีวิตจริง เพื่อสุขภาพจิตที่ดีและความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพในสังคม

สรุป

การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของความสัมพันธ์ในสังคมและผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดียมุ่งเน้นการสำรวจผลกระทบที่การใช้งานโซเชียลมีเดียอย่างต่อเนื่องมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม การเสพติดโซเชียลมีเดียสามารถมีผลทั้งในด้านบวกและลบ แต่ผลกระทบด้านลบมักจะเด่นชัดกว่า โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร สุขทางอารมณ์ และสุขภาพจิต การเสพติดโซเชียลมีเดียสามารถทำให้เกิดการรู้สึกโดดเดี่ยว แม้ว่าผู้ใช้จะมีการเชื่อมต่อกับผู้อื่นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ แต่ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมักมีลักษณะผิวเผิน ขาดความลึกซึ้ง และไม่สามารถทดแทนความสัมพันธ์ในโลกจริงได้ การเปรียบเทียบตัวเองกับผู้อื่นในโซเชียลมีเดียก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลรู้สึกด้อยค่า ขาดความมั่นใจ และเกิดความเครียด

ผลกระทบอีกด้านคือการที่การเสพติดโซเชียลมีเดียอาจทำให้ความสัมพันธ์ในชีวิตจริงอ่อนแอลง เนื่องจากบุคคลอาจใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ออนไลน์มากเกินไปจนละเลยการสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งในชีวิตจริง ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดและการขาดความเชื่อมั่นในกันและกัน ในการจัดการผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดีย การตั้งขอบเขตในการใช้งาน การพัฒนาความสัมพันธ์ในโลกจริง และการใช้โซเชียลมีเดียอย่างมีสติจะช่วยลดผลกระทบดังกล่าว โดยสามารถส่งเสริมสุขทางอารมณ์และการมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

โดยรวมแล้ว การทำความเข้าใจในผลกระทบจากการเสพติดโซเชียลมีเดียช่วยให้บุคคลสามารถตระหนักถึงการใช้งานที่สมดุลและทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ทั้งในชีวิตจริงและโลกออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- Appel, H., Gerlach, A. L., & Crusius, J. (2016). The interplay between social comparison orientation and Facebook use: Predicting users' well-being. *Computers in Human Behavior*, 62, 13–20.
- Ball-Rokeach, S. J., & DeFleur, M. L. (1976). A dependency model of mass-media effects. *Communication Research*, 3(1), 3–21.

- Baumeister, R. F., & Heatherton, T. F. (1996). Self-regulation failure: An overview. *Psychological Inquiry*, 7(1), 1–15.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Volume I. Attachment*. Basic Books.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7(2), 117–140.
- Griffiths, M. D. (2005). A ‘components’ model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191–197.
- Thibaut, J. W., & Kelley, H. H. (1959). *The social psychology of groups*. John Wiley & Sons.
- Wegmann, E., et al. (2024). *Social media addiction: Associations with attachment style, mental distress, and personality*. BMC Psychiatry. <https://bmcpsychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-024-05709-z>

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

Journal of Social Science Innovation

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความหนังสือแก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่คณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปบทความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-400 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 8) สมมติฐาน (ถ้ามี)
- 9) การทบทวนวรรณกรรม
- 10) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 12) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 13) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 14) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 15) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้
 - 5.1 ภาพปกหนังสือ
 - 5.2 แปลจากหนังสือ:
 - 5.3 ผู้เขียน:
 - 5.4 ผู้แปล:
 - 5.5 สำนักพิมพ์:
 - 5.6 ปีที่พิมพ์:
 - 5.7 จำนวนหน้า:
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content)
- 8) บทวิจารณ์
- 9) สรุป (Conclusion)
- 10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาร” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อหนังสือ. //(ครั้งที่พิมพ์). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ). //ชื่อเรื่อง. //(เลขหน้าที่อ้าง). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2556) *ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* (หน้า 39-68). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร. //ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). *พระพุทธรูปศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์*, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง. //(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อหนังสือพิมพ์. /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เมื่อกสกันธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). // ชื่อวิทยานิพนธ์. //ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา. /ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควุมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). //ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถพร,
สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ / จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- เกษภา ผาทอง. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน *รายงานการวิจัย*. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุรรักษ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเดปิฎก 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). *รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). *ศิลปะการแห่งโนราห์*. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ ได้ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : socialscienceinnovation.12@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (250-400 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1..... (16.pt)

2..... (16.pt)

3..... (16.pt)

สมมติฐานการวิจัย (18 pt) (ถ้ามี)

1..... (16.pt)

2..... (16.pt)

3..... (16.pt)

การทบทวนวรรณกรรม (18 pt)

1..... (16.pt)

2..... (16.pt)

สรุป..... (16.pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

.....(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

.....(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (250-400 คำ)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

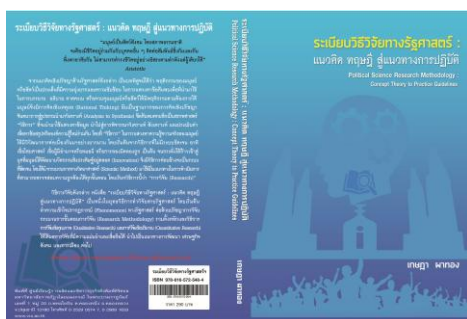
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16.pt) บริบท ความเป้นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

...(16.pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

...(16.pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผานการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยรณ ที่ สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อาจอิงถามี)

จุดเด่น

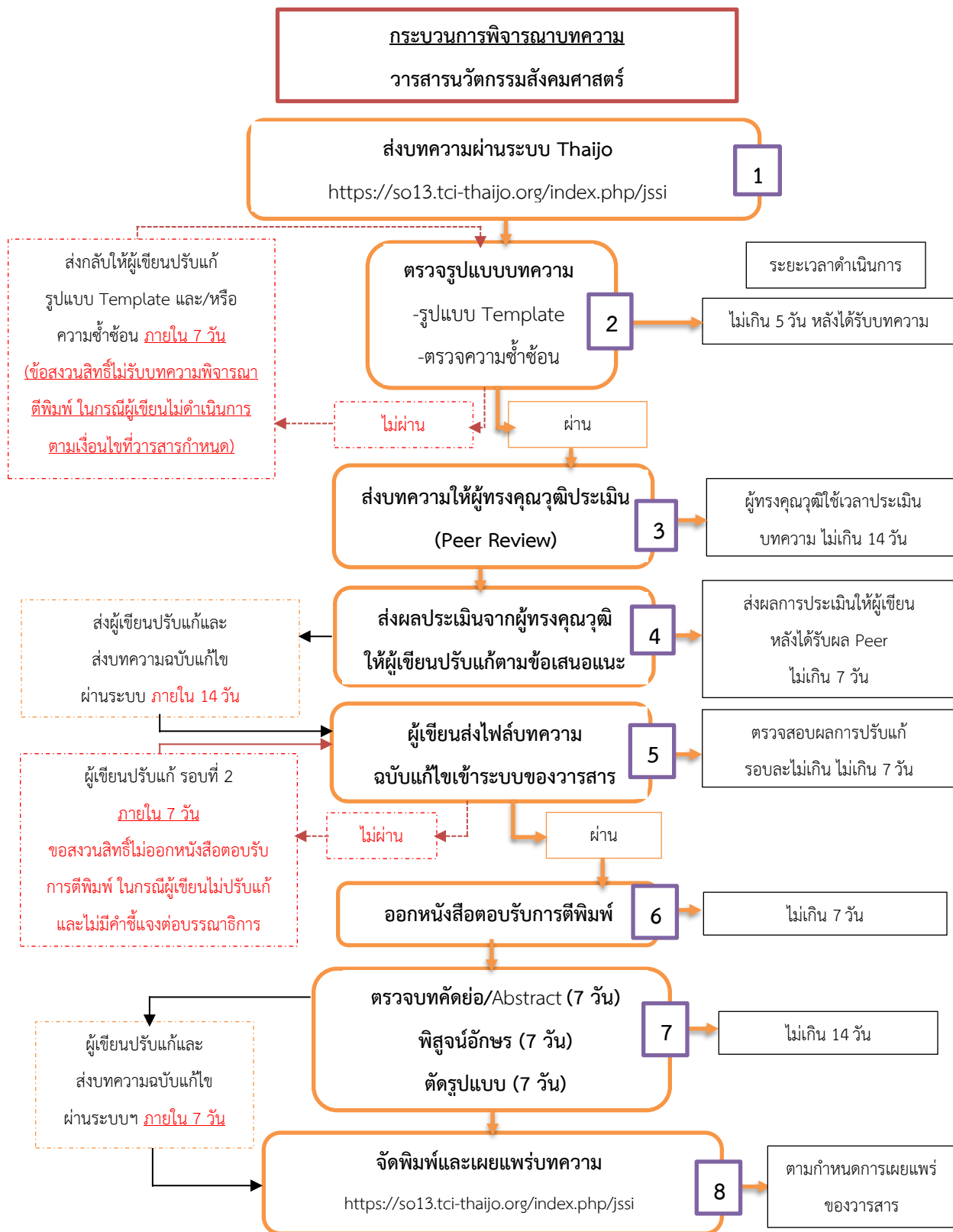
จุดด้อย

สรุป (18 pt)

(16.pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไป ใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่นหนา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)